

Scenariusz lekcji

kl. VII

kl. VIII

szkoły ponadpodstawowe

Autorka: **Anna Owsiany**

Temat lekcji „**Co mój smartfon ma do kolonializmu?**”

45 min x 2

Forma zajęć: Dyskusja, praca w grupach, analiza tekstu

Wymagany sprzęt: • globus, kartki A4, sprzęt i nagłośnienie potrzebne do wyświetlenia filmu.

Opis:

Scenariusz jest częścią projektu „Akcja Dekolonizacja - zasoby władzy” realizowanego przez Fundację Go'n'Act i jest podzielony na dwie odrębne lekcje.

Jest on zbudowany z ćwiczeń, które można wykorzystywać jako uzupełnienie lekcji bądź realizować całościowo. Umożliwia to elastyczne wplatanie kluczowych wątków edukacji globalnej w prowadzony przez siebie przedmiot.

W ramach projektu powstały także inne materiały edukacyjne w temacie surowców mineralnych. Dostępne są na stronie:

<http://www.goandact.org/akcja-dekolonizacja-zasoby-wladzy>

Cele:

Po zajęciach uczniowie rozumieją:

- współzależności globalne powstające przy wytwarzaniu technologii,
- pojęcia takie jak neokolonializm czy działanie łańcuchów dostaw,
- w jaki sposób praca przy wydobywaniu metali czy produkcji elektroniki może wpływać na łamanie praw człowieka i praw dziecka.

Po zajęciach osoby uczestniczące potrafią:

- wskazać, w których krajach wydobywane są metale niezbędne do produkcji telefonów komórkowych
- wskazać sposoby, w jaki konsumenci i konsumentki mogą podejmować działania

Lekcja pierwsza

Praca z pojęciami:

kolonializm/postkolonializm/neokolonializm.

45 min

Kolonializm - definicja - przykłady.

Rozmowa na temat, co oznacza pojęcie kolonializm. Postarajcie się na podstawie Waszych wypowiedzi stworzyć definicję i zebrać przykłady. Zbierane odpowiedzi zapisujcie na tablicy i omawiane kraje pokazujcie na globusie, możecie na tablicy rysować flagi lub kształty omawianych państw.

Przykład definicji i przykłady dla osoby prowadzącej.

Kolonializm – to system polityczny, gospodarczy i kulturowy, w którym jedno państwo (metropolia) podporządkowuje sobie inne terytorium i jego mieszkańców (kolonię), zwykle w celu eksploatacji zasobów naturalnych, siły roboczej oraz czerpania korzyści gospodarczych i strategicznych. Kolonializm wiąże się najczęściej z narzucaniem własnych struktur administracyjnych, prawa, języka, religii i kultury.

Cechy kolonializmu:

- dominacja polityczna i militarna metropolii,
- ekonomiczna eksploatacja kolonii,
- asymetryczna relacja zależności,
- często przymusowa akulturacja (np. narzucanie języka, religii, obyczajów),
- ograniczanie suwerenności i praw miejscowej ludności.

Przykłady kolonializmu:

- **Hiszpania i Portugalia w Ameryce Łacińskiej (XVI–XVIII w.)** - podbój i eksploatacja ziem rdzennych mieszkańców, zakładanie kolonii w Meksyku, Peru, Brazylii. ekonomiczna eksploatacja kolonii,
- **Wielka Brytania w Indiach (XVIII–XX w.)** - tzw. "perła w koronie" Imperium Brytyjskiego; eksploatacja zasobów, kontrola handlu, administracji i kultury.
- **Francja w Afryce (XIX–XX w.)** - rozległe kolonie m.in. w Algierii, Senegalu, Madagaskarze; system asymilacyjny i eksploatacja surowców.
- **Belgia w Kongu (XIX–XX w.)** - szczególnie brutalny przykład kolonializmu, związany z wyzyskiem ludności i przemocą w eksploatacji kauczuku.
- **Holandia w Indonezji (XVII–XX w.)** - kontrola handlu przyprawami i późniejsza administracja kolonialna.

Zadanie - praca w parach

Informacja do osoby prowadzącej:

Pobierz ze strony:

<https://goandact.org/wp-content/uploads/2024/11/Globalne-Fiszki-3-Jezyk.pdf>

fiszkę 62 i fiszkę 74. Wydrukuj każdą w liczbie połowy ilości osób w klasie. Przygotuj kartki A4 i materiał mocujący do ściany, czy przestrzeni na której powiesicie powstałe prace.

Ćwiczenie

Podziel klasę na pary i omówcie przykłady pojęć. Poproś, żeby każda para zilustrowała wybrany przez siebie przykład, może być to ilustracja poprzez mem, jak na fiszce nr. 74. Po zakończonej pracy plastycznej, prezentacja wykonanych prac, z krótkim omówieniem.

62

Postkolonializm

Postkolonializm to dziedzina naukowa badająca i wyjaśniająca konsekwencje kolonializmu. Rozumiany jest też jako nowe spojrzenie na historię kolonializmu pisaną nie z perspektywy europejskiej, ale z perspektywy byłych kolonii i jej mieszkańców. To także epoka, która zaczęła się wraz z uzyskaniem niepodległości przez kolonie, ale wciąż kształtowana przez procesy kolonializmu. Przymiotnik „postkolonialny” będzie zatem dotyczył wszystkiego, co następuje po epoce kolonialnej i na co ona i ukształtowane przez nią struktury mają duży wpływ.

? Wspólnie z klasą zastanówcie się, co mogą oznaczać takie określenia jak: „kraje postkolonialne”, „okres postkolonialny”, „tożsamość postkolonialna”, „perspektywa postkolonialna”, „literatura postkolonialna”.

74

Neokolonializm

KOLONIALIZM KIEDYŚ

KOLONIALIZM TERAZ

? Jakie różnice widać w górnej i dolnej części obrazka? Jaki problem on przedstawia?

i Obrazek przedstawia neokolonializm, czyli współczesną formę kolonializmu. Bogatsze kraje i zagraniczne firmy dominują rynki biedniejszych państw, wykorzystując je jako źródło surowców i taniej siły roboczej. Zyski trafiają głównie do bogatych państw, które wpływają na politykę tych krajów. Oprócz Europy, USA i Kanady, również Chiny zwiększają swoje wpływy, np. w Afryce. Ważną rolę odgrywają też MFW i Bank Światowy, narzucając warunki poprzez kredyty.

Lekcja druga

Oglądanie filmu + praca w grupach

45 min

Zadanie

Obejrzyjcie uważnie film „What’s in Your Smartphone?” (film po angielsku z polskimi napisami).

<http://www.youtube.com/watch?v=eldJ22AfsO8>

Ćwiczenie

Wyobraźcie sobie, że zostaliście zaproszone/ni do stworzenia kampanii społecznej. Możecie wybrać czy odbędzie się ona w Waszej szkole, w Waszej miejscowości, lub w social mediach (np. Snapchat, Instagram, tik - tok). Możecie pracować samodzielnie w parach lub w małych grupach).

Jeśli chcecie pracować w grupach, możecie podzielić się na role: np. grafik, copywriter, influencer, koordynator.

Pamiętaj, żeby zadbać w kampanii o:

- Do kogo kierujemy przekaz? (uczniowie w szkole, dorośli w mieście, followersi na IG?)
- Jakie medium wybieramy? (plakat, filmik, mem, flash mob).
- Jaki główny komunikat chcemy przekazać? (np. „Twój telefon ma swoją ciemną stronę”).

Uwaga dla osoby prowadzącej:

w tej części warsztatów, sugerujemy możliwość korzystania z telefonu. Tak by osoby uczestniczące mogły nagrać film, zrobić zdjęcia (jako forma działania), lub poczytać post na Instagramie. Jeśli używanie telefonów jest reglamentowane w szkole, prosimy uzgodnić zasady przed rozpoczęciem zajęć.

Alternatywa bez telefonów: wydrukowanie postu akcji dekolonizacji ze strony

https://www.instagram.com/p/DOG21S8iHIZ/?img_index=2

Poproszenie o zrobienie plakatów, bilbordów, lub flash mobów* w przestrzeni publicznej (do prezentacji w sali lekcyjnej). **UWAGA!** Warto zasygnalizować, aby prace nie pogłębiały stereotypów na temat grup, wobec których mają budzić solidarność!

Prezentacja prac

Zaprezentujcie swoje prace na forum klasy, jeśli powstaną plakaty, powieście je na ścianach.

Na zakończenie pytanie do osób: „Jedna rzecz, która mnie dziś zaskoczyła”.

Flash mob – to anonimowe zgromadzenie dużej grupy ludzi w przestrzeni publicznej w celu przeprowadzenia krótkotrwałego, zaskakującego zdarzenia, takiego jak taniec, śpiew czy abstrakcyjna akcja, po czym uczestnicy rozchodzą się równie niespodziewanie. Termin, oznaczający „błyskawiczny tłum”, pochodzi z języka angielskiego i odnosi się do spontaniczności i krótkotrwałości tych wydarzeń. Flash moby, które pierwotnie były formą rozrywki, stały się również narzędziem marketingowym i sposobem na zwrócenie uwagi na problemy społeczne i działania aktywistyczne.

Kluczowe cechy flash mobów:

Anonimowość: Uczestnicy nie znają się nawzajem i nie zawierają nowych znajomości po akcji.

Spontaniczność: Ludzie gromadzą się w ustalonym miejscu i czasie, realizując zaplanowane działanie bez wcześniejszego kontaktu.

Krótkotrwałość: Zdarzenie trwa zazwyczaj kilka minut, po czym uczestnicy rozchodzą się.

Zaskoczenie: Flash moby mają na celu zaskoczenie przypadkowych świadków zdarzenia.

Występ: Najczęściej przybierają formę pokazów tańca, śpiewu, krótkich happeningów lub tworzenia „żywych obrazów”.

Cel i zastosowanie:

Rozrywka: Wiele flash mobów jest organizowanych dla zabawy.

Marketing: Firmy używają ich jako narzędzia promocyjnego do zwiększenia rozpoznawalności i zaangażowania.

Aktywizm: Flash moby mogą być wykorzystywane do zwrócenia uwagi na ważne sprawy społeczne lub polityczne.

Scenariusz lekcji pt. „**Co mój smartfon ma do kolonializmu**” jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Go'n'Act. Utwór powstał w wyniku realizacji projektu polskiej współpracy rozwojowej finansowanego przez MSZ RP w roku 2025. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i posiadaczach praw. Projekt współfinansowany z budżetu państwa w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej